

DOMINGO CASAS LLIBRE

Carnisser, Batlle investigat durant la Setmana Tràgica i Secretari d'Ajuntament

ABSTRAT

Oriünd d'Argentona, es traslladà a Premià de Mar on s'estableix com a carnisser. Fou regidor i alcalde de la localitat del Maresme i investigat pels successos de la Setmana Tràgica de 1909. Al 1921 estableix la seva residència a La Roca del Vallès on guanya una plaça com a Secretari interí. Finalment, s'establirà a Montornès del Vallès (1926), lloc en el qual trobarà l'estabilitat social, econòmica i familiar. Durant aquests anys, haurà de passar pel filtre de la depuració franquista i exercirà el càrrec de secretari als Municipis de Montornès i Vallromanes.

Per últim, assenyalar que la investigació s'ha portat a terme a través de la consulta de fonts documentals i bibliogràfiques tant de caire teòric (política i història) com de materials empírics extrets del fons d'arxius públics i privats.

Pere Casas Parera

Llicenciat en Antropologia Social i Cultural

La segona meitat del segle XIX va ser per Espanya un galimaties de moviments i revolucions socials. En mig de la primera crisi financera del país, esclata al 1868 *La Gloriosa* (revolta que va provocar l'exili d'Isabel II i el nomenament del General Serrano com a cap del govern). L'any 1871 Amadeo I de Saboya implanta una Monarquia Parlamentària i l'any següent s'inicia la *Tercera Guerra Carlista*. L'11 de febrer de 1873 es proclama la I República i al 1874 Felip II encapçala la restauració Borbònica. Poc després començaria a operar la societat secreta *La Mano Negra*...

En Domingo Jaume Casas Llibre , el petit de cinc germans, va néixer a mitjans de l'anomenat *Sexenni Revolucionari* el dia 8 d'abril de 1872 al carrer Lladó 26 d'Argentona. La mare, Rosa Llibre Diví, es dedicava a *las ocupaciones propias de su sexo*¹ i el pare, Salvador Casas Pallarolas, era bracer de professió.

El nadó va ser batejat el 14 d'abril a la Parròquia de Sant Julià d'Argentona rebent els noms baptismals de Domingo, Jaime i José. L'infant creix veient com els germans grans van abandonant el niu fins que veu arribar el seu moment.

A finals de segle deixa als pares i al seu germà Julián a la casa familiar i s'instal·la², juntament amb la seva primera esposa, Antonia Francisca María, al carrer Aurora 31 de Premià de Mar on treballen de *Cortantes*³.

Instal·lats a la Vil·la, al març de 1899 en Domingo era donat d'alta com a soci número 390 de la *Sociedad La Amistad Obrera*. Aquesta Associació tenia l'objectiu, a més de ser un lloc de trobada i oci, mutualitzar els socis i *fomentar la formació i il·lustració entre els associats i les seves famílies*⁴.

El Sr. Casas no trigaria gaire a llançar-se a l'arena política. En declaració jurada⁵ assegura que l'any 1903 va estar vinculat al Partit Republicà⁶ fins que Lerroux crea el seu propi partit⁷.

¹ Amb aquestes paraules es fa referència a l'ofici de la mare a la partida de naixement de Domingo Casas.

² Segons el padró de l'any 1905 arriben a Premià al 1894 (Arxiu Municipal de Premià de Mar)

³ Carnissers. També pot trobar-se al padró de 1920 el terme *Tabladero* per referir-se al mateix ofici.

⁴ L'associació segueix en actiu i conserva els Estatuts, el llistat de socis i els llibres d'actes de l'època.

⁵ Expedient de Depuració any 1939 (Arxiu Històric de Montornès del Vallès)

⁶ Fa referència a *Unión Republicana*. Aquest partit va ser fundat l'any 1903 per Nicolás Salmerón i Alejandro Lerroux. L'any 1910, el partit desapareixia fruit de les divergències entre els seus fundadors.

⁷ L'any 1908, Alejandro Lerroux va fundar el *Partido Republicano Radical*, fet que va provocar la sortida de *Unión Republicana* de bona part dels seus seguidors per sumar-se al nou projecte. És aquí quan en Domingo passaria a militar al PRR. Durant la II República el PRR va arribar a governar (primer en solitari i després amb el recolzament de la CEDA). Al 1934 afectat pel seu viratge cap a la dreta, alguns militants i la que fou diputada fins el 1933 *Clara Campoamor* abandonen el partit. Poc després, *Diego Martínez Barrio* funda el *Partido Republicano Demócrata*. Aquests fets varen significar el principi del seu declivi.

Acabada la Guerra Civil, al igual que qualsevol altre partit actiu durant la República, és il·legalitzat per el nou ordre establert.

A l'esquerra, la façana de la Sociedad La Amistad Obrera cedida per Jaume Godàs i extreta del llibre *L'Abans de Premià de Mar*. A la dreta, aspecte actual de la façana.

Malgrat que es van perdre els llibres d'actes municipals de finals de 1900 a novembre de 1909, gràcies a una acta certificada trobada entre els documents de la *Causa contra Francisco Ferrer Guardia*, pot acreditar-se que el 12 de desembre de 1906 el Sr. Casas era regidor del municipi de Premià. L'acta cita en *Domingo Casas, Antonio Mustarós, Miguel Cisa i Andrés Ciurat com els regidors que tenen la iniciativa de presentar a la corporació municipal, la proposta de subvencionar una escola pública mixta sostinguda per les Societats Corporatives de la població de Premià.* (Ferrer 1911, p:123-125)

Amb consonància amb els paràgrafs anteriors, podem entendre que el nostre protagonista s'incorporà com a regidor a les files del partit *Unión Republicana*.

El primers dies d'octubre de 1905 serien tristos per ell: el dia 18 mor la seva mare a l'edat de 74 anys i dos dies més tard el pare, a l'edat de 77 anys.

Els darrers anys, en Domingo va seguir combinant feina i política fins el dia 1 de juliol de 1909 que va ser escollit⁸ per substituir l'alcalde Juan Alsina Estivill.

Núm. 26.—PREMIÀ DE MAR.—Plaza de la Constitución y Casas Consistoriales.

Plaça de la Constitució i Ajuntament. Fotografia de principis del s.XX . *Imatge cedida per Jaume Godàs i Vicenç Andreu. Extreta del llibre L'Abans de Premià de Mar.*

Els seus inicis com alcalde no van ser fàcils. El 20 de juliol de 1909 rep una carta del fuster Clemente Alcaraz Ymar. Aquest li demana que *utilitzi la seva influència per mediar entre ell i l'empresa tèxtil Tejidos Bartolomé Puiggrós*. A la missiva, Alcaraz li explica que degut a un accident laboral va haver d'agafar la baixa i, que tot i no haver-se recuperat, va deixar de ser *assistit per la companyia asseguradora La Mútua Catalana*. (Alcaraz 1909, epístola).

⁸ Dada extreta de l'acta de l'Ajuntament de Premià de Mar del dia 1 de gener de 1910 (on l'únic tema a debatre era ratificar l'alcalde i regidors escollits durant els comissis de maig de 1909); i de les declaracions del dia 12 de setembre de 1909 del Sr. Casas durant el judici de Ferrer i Guàrdia; (Ferrer 1911, p:315).

Quatre dies després, amb la intenció d'arribar a un acord, el Sr. Casas convoca al Sr. *Bartolomé* a la Casa Consistorial a les 10,30 hores. L'empresari no es va presentar i llavors en Domingo escriu dues cartes: una al Sr. *Juez de Instrucción del partido de Mataró* demanat la seva intervenció i una altra al Sr *Governador Civil de la Província* comunicant que ha anunciat els fets al *Jutge de Primera Instància de Mataró* conforme disposa l'article 24 de juliol de 1900 per l'aplicació de la *Llei del gremi*.(Casas 1909, epístola)

No sabem com va acabar el litigi, però el que sí sabem és que aquell mateix dia 26 comencen a donar-se uns fets que de ben segur no va oblidar mai: *La Setmana Tràgica de Barcelona*.

El 26 de juliol de 1909 el moviment *anarcosindicalista* crida als treballadors a la vaga general en protesta per l'enviament de tropes reservistes al Marroc. Aquest fet va afectar principalment a la classe treballadora per dues raons: la primera, perquè s'enviava a la guerra a bona part de pares de família que aportaven l'únic suport econòmic a la llar i la segona, perquè era una mesura elitista, ja que es podia quedar exempt fent un pagament de 6000 reals a una altra persona per ser substituït. Les protestes varen fer-se notar a Barcelona ciutat i a diferents indrets de Catalunya.

Un d'aquests va ser Premià de Mar. Coincidint amb una visita que Ferrer i Guàrdia va fer a l'alcalde per demanar-li que *proclamés la República*, varen produir-se aldarulls de tota mena: *piquets de treballadors obligant a parar les indústries i l'activitat dels agricultors, talls als fils del telègraf, trencament de reixes de la via fèrria...* (Pascual 2012, p:103,104). Segons Martínez, *tot i que l'alcalde va negar-se a proclamar la República*, aquesta fou proclamada el mateix dia a Premià (Martínez 2000, p:356)

Però anem a pams: dos dies després de l'inici dels fets de La Setmana Tràgica, el 28 de juliol de 1909, el Sr Casas es crida a buscar a l'Ajuntament per un desconegut. Aquest li comunica que uns senyors l'estan esperant a la Fraternitat Republicana per reunir-se amb ell. Domingo es dirigeix al local acompanyat del tinent alcalde Josep Musterós Roig, José Álvarez Espinosa (auxiliar de secretaria) i el Sr. Folch (Ferrer 1911, p:107). Quan arriben al local, són informats que els estan esperant en el Cafè Francisco Calvet, situat a la part de dalt del mateix edifici (Ferrer 1911, p:35). Allà, estava Francesc Ferrer i Guàrdia (personatge que segons Domingo, tan sols coneixia de vista per haver coincidit en la inauguració de l'Escola Mixta de Premià). Un cop reunits, Ferrer li explica que a Barcelona s'estan produint revoltes, cremant convents i esglésies, i s'ha proclamat la República. Seguidament, li demana que com alcalde ell també la proclamï. Davant d'aquesta proposta, i segons els testimonis, el Sr. Casas es nega a proclamar-la i disgustat⁹ contesta que si en Barcelona, Madrid y España se proclama la República, Premià de Mar tendria que ser republicana, (...) a esta población lo que convenía era paz y tranquilidad. Rebuda aquesta resposta, Ferrer i el seu company, conegut pel sobrenom El Llarch, marxen direcció El Masnou (Ferrer 1911, p:99-312). En les diverses declaracions trobades a la Causa de Ferrer i Guàrdia, s'explica que durant el dia 26 i 27 de juliol a Premià de Mar es va enderrocar el mur i la reixa de la via fèrria, tallar els fils del telègraf i que tot es va produir sense agressions.

El dimecres 28 es va cremar el magatzem de càrrega de l'estació de ferrocarril. Els fets varen ser provocats per un grup de 30 a 40 persones¹⁰ armades amb cartutxos i dinamita. Segons el veí de Premià, Vicente Puig Pons, l'objectiu era fer saltar pels aires el Convent dels Germans de la Doctrina Cristiana (Ferrer 1911, p:162). Les armes utilitzades durant la revolta (si més no una bona part), varen ser extretes de la Casa de la Vila el mateix dia.

⁹ Ferrer 1911, p:112

¹⁰ Depenent de testimoni les xifres ballen però en general coincideixen.

El dia 29 al vespre, va ser agredit un frare¹¹ (Ferrer 1911, p:215-216), i arribada la una de la matinada, després d'haver ruixat amb petroli les portes de la casa rectoral i prendre-li foc, es produeix el primer intent de cremar el Convent. Dues hores després es va produir un segon intent. (Ferrer 1911, p:230 - 234)

La matinada del dia 30, a les tres, arriba per mar El Cañonero Temerario¹² per reforçar la defensa del municipi en cas que fos necessari. El Comandant de l'embarcació es reuneix amb l'Alcalde i li comunica que el farà responsable de tot el que succeeixi. Acte seguit, el Sr. Casas convoca una reunió a les 9 hores a l'Ajuntament on assisteixen autoritats i majors contribuents (Ferrer 1911, p:222). A la reunió, es va acordar per unanimitat, demanar a la Guardia Civil de Mataró que enviés reforços i encarregar al cap del sometén l'organització de la defensa de la població. Tramitada la sol·licitud de defensa al cabo Pedro Cisa, demana poder utilitzar les armes del Consistori. Vistos els fets succeïts les nits anteriors, l'Alcalde es dirigeix a la població mitjançant un pregó demanant que les armes siguin retornades al Municipi. Cap a les cinc de la tarda, algunes varen ser retornades, altres varen ser abandonades pels carrers de la població i altres varen ser utilitzades aquella mateixa nit en la que varen tornar a assaltar el convent. (Ferrer 1911, p:122-235)

¹¹ L'any 1939 aquest monjo escriu una carta en la que narra com el Sr. Casas va intervenir per mantenir-lo a resguard

¹² Buquet de l'Armada Espanyola

Convent dels Germans de la Doctrina Cristiana de Premià de Mar. Imatge cedida per Vicenç Andreu i extreta del llibre *L'Abans de Premià de Mar*.

Grosso modo, aquests són els fets que els testimonis coincideixen a descriure. Són també els fets que porten a Domingo Casas Llibre a ser investigat com a presumpte dirigent de la revolta, i va ser engarjolat a la Presó Militar de Mataró¹³ el 31 d'agost de 1909. També la seva dona.

Mentre l'Antònia i en Domingo eren a la presó¹⁴, es va realitzar un registre al domicili:

El 3 de setembre de 1909, Pablo Ferreiro Fernández (Inspector de la policia governamental de Barcelona), Juan Blanch (agent de policia), Julio Padilla (agent i secretari de la policia), es presenten al carrer Aurora 31 per realitzar el registre. Compareixen com a testimonis i veïns de la localitat: Pablo Solà Alsina i José Rosiñol Puig. Es troba present com a membre de la unitat familiar: Rosa Cervera Incógnito (Fillola de la parella).

¹³ *Nom de la Presó i data extretes de la publicació de la Causa contra Ferrer i Gràrdia (ps:134-313).*

¹⁴ *“Acta de Registro Practicado en Casas del Alcalde de Premià de Mar el 3 de septiembre de 1909 (Causa 1911, p: 251)*

Entre altres objectes, durant el registre, es va requisar un revòlver Smith calibre 9 carregat amb 5 càpsules *Marka Trade*, una funda de pell color avellana i una escopeta de dos canons de la marca *Beristain-Eibar n. 1251* i un porta escopetes.

D'entre la correspondència varen trobar un parell de cartes comprometedores: una d'elles emesa des de París al juny de 1908 i signada per Alejandro Lerroux. Aquest li sol·licitava resposta a una missiva anterior on se li havia demanat l'aportació de 250 pts per cobrir les despeses per fer un viatge a Amèrica¹⁵.

El remitent de la segona carta era Ramón Fontanillas. Un conegut que li escriu des de Valls per tal de prendre pulsacions. Volia saber si el jutge havia preguntat per la seva persona, si havien fet registres a casa seva i si havien sol·licitat la seva detenció.

Entre el material requisat varen incloure una subscripció al diari *El Progreso*¹⁶ i el llibre *El Patriotismo* de Mijail Bakunin (Ferrer 1911, ps:251-262)

Un cop finalitzat el registre varen interrogar a la Rosa sobre la implicació del seu padrí en els fets de juliol i la relació amb Ferrer i Guàrdia. La jove va declarar que *el dia en que Ferrer va estar en la Fraternitat va ser la primera vegada que va veure'l, que no va observar en cap moment que es fes propaganda per a una revolta i que anteriorment no havia estat mai a casa seva.* (Ferrer 1911, p:253)

El mateix dia, interrogat novament, el Sr. Casas ratificava les seves declaracions i afegia:

(...) después del 31 del indicado mes, cuando ya se conocía todo lo que había pasado, el declarante formó la opinión de que Francisco Ferrer i Guàrdia fue elemento director de todas las violencias cometidas(...)

*Declaració de Domingo Casas Llibre
(Ferrer 1911, p: 135)*

¹⁵ *Lerroux durant aquell any, es trobava exiliat a França perquè havia estat condemnat a presó per la publicació d'un article a favor de José Nakens; Periodista i activista acusat al 1906 d'encobrir al terrorista Mateo Morral, el qual havia llançat el 31 de maig del mateix any una bomba contra el rei Alfonso XIII i la seva dona.*

¹⁶ *Segons les publicacions *Semana Sangrienta* (p:20) i *La Revolución de julio en Barcelona* (p:72), El director del diari Emiliano Iglesias estava empresonat i acusat de publicar articles violents i antipatriòtics contra la guerra (Diari fundat per A. Lerroux al 1906)*

Velázquez, a la publicació de la seva tesis específica: *Domingo Casas declara en 7 ocasiones en atestados y ante jueces diversos*. (Velázquez 2012, p:369)

Per tal de saber el grau d'implicació del Sr. Casas en els fets, l'11 de setembre era interrogada l'Antònia. Aquesta fou preguntada bàsicament sobre *si coneixia a Ferrer i Guàrdia? si havia estat a casa seva? si sabia on era amagat? si sabia alguna cosa sobre la reunió amb el seu marit a la Fraternitat? i si Ferrer havia exigit al seu marit que secundés el moviment revolucionari?* A tot va contestar que no en sabia res i referent al seu marit va dir:

(...) que nada ha oído a su esposo; però que de público ha oído versiones de un algo que había contestado su esposo a Ferrer, que si en Barcelona se hacían cosas, que aquí no tenía que saber nada, pues lo que deseaba y quería era paz y tranquilidad (...)

Declaració d'Antònia Francisca Maria

(Ferrer 1911, p:299)

Al igual que la Rosa i l'Antònia, la majoria dels testimonis desvinculaven al Sr. Casas de qualsevol implicació en els fets. Inclòs *El llarg*, l'home que acompanyava durant la reunió a la Fraternitat en Ferrer, que davant del jutge declara:

(...) a cuyos señores les hizo la misma proposición de quemar el convento y que secundaran el movimiento revolucionario, a lo que no aceptan ni el alcalde ni ningún otro de los que le acompañaban.

Declaració de Juan Puig Ventura (El llarg)

(Ferrer 1911, p:88)

Però, tal com s'ha comentat, la majoria exculpava en Domingo! No és el cas d'Antonio Costa Pagès, que en declaracions davant del jutge el dia 27 de juliol, explicava que durant les primeres accions tumultuoses un tal Esmolet animava a participar a les persones concentrades a la plaça de l'Ajuntament amb discursos com aquests:

Que los gobiernos eran unos criminales y unos asesinos por hacer una guerra injusta, donde no iban más que a matar, como corderos, a los soldados, para defender los intereses de tres o cuatro patentados españoles, y que los criminales eran los Jefes del Ejército (...) Yo no quiero aplausos, guardaos la fuerza que tenéis en esas manos productoras para empuñar los puntales y clavarlos en el corazón de los burgueses y sus defensores (...)

El mateix Costa explica que durant aquesta reunió no s'hi trobava present ni en Domingo ni cap autoritat municipal però en la descripció dels següents fets, deixa pinzellades sobre la seva participació:

(...) cuando el excelentísimo señor Gobernador le ordenó que se armase el sometén y vigilará los caminos, interrogando a cuantos en ellos encontrase, el Alcalde, en vez de comunicarlo al subcabo del sometén para que cumpliera, se guardó el documento y no se lo enseñó a nadie (...)

Declaració d'Antonio Costa Pagès

(Ferrer 1911, ps:267-275)

En aquesta mateixa línia, Pascual Velázquez, en la seva tesis doctoral comenta:

El Oficial de Carabineros atribuye "gran responsabilidad" en los sucesos al alcalde de Premiá de Mar, Domingo Casas Llibre. Entre las acusaciones vertidas contra el primer edil, se encuentra la de no haber recurrido al Somatén para contener a los revoltosos. (Velázquez 2012, p:112)

Sigui com sigui, el Sr. Casas va sortir indemne dels fets que se li atribuïen. Com tothom sap, el gran perjudicat va ser Ferrer i Guàrdia, que va ser afusellat al Castell de Montjuic el dia 13 d'octubre de 1909 acusat de rebel·lió militar.

Passats aquests mesos de trasbals personal, Domingo Casas Llibre va necessitar un temps per refer-se anímicament i no torna a exercir les seves funcions d'alcalde fins l'1 de desembre:

Terminado este incidente, el señor Presidente empieza por dar un saludo a todo el Ayuntamiento y en particular a los Concejales que se hayan interesado por su excarcelación, así como por haber trabajado para su rehabilitación, como ha logrado, y manifiesta que todos le merecen respeto y que todo lo que afecta a la administración y mejoras en el pueblo, pueden pedirlo y todos trabajar en este sentido.

*Acta del ple celebrat l'1 de desembre de 1909
(Arxiu Municipal de Premià de Mar)*

El primer dia de l'any 10, es varen tornar a reunir els membres del Consistori per ratificar l'òrgan de govern, així varen tornar a sotmetre a votació la figura de l'alcalde i dels seus regidors. En segona votació, es proclama batlle per unanimitat: *set vots a favor i tres vots en blanc*. (Ple 1/01/1910, p:2)

El 9 de novembre de 1913 es tornen a celebrar eleccions municipals i el dia 1 de gener de 1914, Domingo Casas presidia el que anava a ser el seu últim dia com a Alcalde del Municipi del maresme. En la votació surt escollit el Sr. *Juan Cardona Xarrier per 6 vots favor, 1 en contra i 1 en blanc*.

A partir d'aquests moments, en Domingo Casas Llibre passa de ser alcalde a exercir tasques de regidor.

Entre els anys 1909-1920, el Sr. Casas es trasllada de domicili en tres ocasions: primer ho fa al carrer del Camino Real n.63, després al carrer de la Plaza n.2 i per últim al carrer de Todos los Santos n.17. En aquest últim, es suma a la unitat familiar Antònia Hurtiel Arcarons, d'ofici *Tabladera*¹⁷.

¹⁷ *Padró de Contribució Industrial de 1913 (Arxiu de la Corona d'Aragó) i Padrons de 1915 i 1920 (Arxiu Municipal de Premià de Mar)*

Tot i que en l'expedient de depuració de l'arxiu històric de Montornès pot llegir-se, del seu puny i lletra, que va abandonar la política l'any 1912, a l'arxiu de Premià es troben actes signades per ell fins el dia *26 de febrer de 1915* i d'altres, on es fa menció a la seva participació. Segons aquestes últimes actes, el Sr. Casas abandonaria la política el 26 d'abril de 1915. En el ple celebrat aquell dia, després de fer-se lectura de l'acta anterior, en Domingo mostraria la seva disconformitat amb l'escrit manifestant que no es van fer constar totes les *apreciacions que va exposar* i que *no compleix amb els acords adoptats*. Posteriorment, amb l'argument que es seguia una administració *algo sospechosa de moral*, afegeix que es retira del ple fins que *cambie de derrotero y se guarde mayor respeto a la memoria de este Consistorio*. Un tal Sr. Garreta va abandonar la reunió amb ell i a partir d'aquests fets, no es troba constància de la seva participació en els llibres de plenaris del Consistori.

Per tal de tancar amb la vessant política, cal afegir que *El Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer als Països Catalans*, defineix el Sr. Casas com a *radical i extremista*, destaca la seva afiliació *al PRR i el situa com a dirigent del Centre*¹⁸ *de la localitat durant els esdeveniments de La Setmana Tràgica*. (Martínez, 2000 p:356)

Deixant enrere la política, el Sr. Casas va seguir amb l'ofici de carnisser¹⁹ fins que a l'any 1921 decideix donar un tomb a la seva vida, creuar la Serralada de Marina i instal·lar-se al carrer del Liri 7 de La Roca del Vallès²⁰.

¹⁸ Dos autors situen al Sr. Casas com a dirigent de la Fraternitat Republicana durant els fets de la Setmana Tràgica: Martínez a la pàgina 356 i la web <http://historiadepremia.com/any%201909.html>. Per altra banda, a les pàgines 107 i 311 de la publicació de la Causa contra Francisco Ferrer i Guardia, es cita a un tal Sr Folch com a Presidente del Círculo "Fraternidad Republicana".

¹⁹ Tot i el seu trasllat, queda constància que el senyor Casas segueix pagant la Contribució Industrial de la Carnisseria situada a la placa del mercat de Premià de Mar fins al 1924

²⁰ Padró de 1925 (Arxiu Municipal de la Roca del Vallès)

En aquesta població, el dia 22 d'abril en ple Municipal, és nomenat per unanimitat *Secretari de l'Ajuntament de la Roca del Vallès*²¹. Substituïa a *Eugenio Baraibar*, el qual va presentar la seva dimissió per passar a ocupar un càrrec Judicial a l'Administració de València.

Les casualitats de la vida fan que la seva primera acta signada com a secretari coincideixi amb una *adhesió al manifest subscrit per totes les entitats de Barcelona*, amb la qual es volia mostrar conformitat amb l'*actuació* que estava portant a terme un dels màxims perseguïdors del moviment anarco-sindicalista: el *Governador de la Província de Barcelona Don Severiano Martínez Anido* (Acta 22-03-1921). És curiós i com deia *Maurice Maetierlinck: El passat sempre està present*.

Gairebé tres anys després del seu trasllat, al febrer de 1924, Benita Calduch Vidal i María Cantellán Calduch s'instal·len al domicili del Sr. Casas en qualitat de minyones.

Quan ja semblava que havia trobat l'estabilitat, el 26 de gener de 1926, alcalde i regidors tornen a constituir-se en ple per designar la persona que anava a ocupar la plaça de secretari amb propietat. Les votacions al plenari no varen ser favorables per en Domingo i José Boixareu Porta s'imposava per majoria absoluta amb 7 vots a favor.

Ara bé, com diu el refranyer espanyol: *cuando se cierra una puerta, se abre una ventana*. Aquesta finestra obriria un nou horitzó, una estampa on trobaria estabilitat laboral i familiar.

Paral·lelament als fets anteriors, a Montornès del Vallès, en el ple del dia 6 de gener de 1926, a causa de la baixa del secretari Remigio Massuet Ferrer, és nomenat auxiliar de secretaria Miguel Solá Puigcercós.

Al mes següent, en el ple del dia 7, el mateix senyor Solá és nomenat secretari habilitat de l'Ajuntament, ja que el senyor Massuet sol·licità per instància el tràmit de jubilació per malaltia. Petició que va ser aprovada per unanimitat.

²¹ *Durant el s.XIX, i principis del XX, el Secretari eren treballadors lliurement nomenats, retribuïts i cessats pels Ajuntaments. Per accedir al càrrec l'única formació exigida era la primària. L'ofici s'aprenia treballant, fent lectures de llibres i de butlletins que instrueixen sobre el funcionament de l'Administració (Toscas 2008- En línia)*

Quan semblava que l'Ajuntament ja tenia coberta la plaça de secretari per un llarg període de temps, el primer punt de l'ordre del dia del *ple de 7 de març de 1926* torna a ser *l'elecció d'un nou secretari*:

(...) el presidente explicó a los reunidos que por fallecimiento de D. Miguel Solà Puigcercós había quedado huérfana de secretario la corporación (..) y proponía para el desempeño de secretario interino a D. Domingo Casas Llibre (...)

Ple Municipal 7 de març de 1926

(Arxiu Històric de Montornès del Vallès)

La proposta del president va ser aprovada per *unanimitat* i aquesta mateixa acta ja va ser signada pel Sr. Casas. De fet, uns dies abans d'aquest ple, el 4 de març, en Domingo s'havia traslladat a viure a Montornès al *carrer de l'Arrabal núm. sin.*²² Segons l'expedient laboral, en aquesta mateixa data s'incorpora a la plantilla de l'Ajuntament com a secretari.

El traspàs del Secretari interí del Municipi de La Roca al de Montornès va ser publicat a la pàgina 6 del Diari de Granollers de 10 de març de 1926.

Un any després, el 9 d'abril de 1927, es fa pública a *La Gaceta de Madrid* la convocatòria per cobrir la plaça en propietat de la secretaria de l'Ajuntament de Montornès²³.

A la convocatòria es presenten setze persones que havien exercit aquest càrrec a diferents Municipis d'arreu d'Espanya (*Girona, Pontevedra, Tarragona, Guadalajara, Teruel...*). A aquestes inscripcions ha de sumar-se la del Sr. Casas.

En Domingo registra la sol·licitud el dia *30 d'abril* juntament amb la carta de presentació, on demana que sigui acceptada la seva candidatura. Adjunta *un Certificat justificant estar exempt d'antecedents penals, un altre de no haver estat processat i un parell de Certificats de bona conducta signats pels alcaldes de La Roca i Montornès.*

²² Citat textualment del Certificat d'empadronament signat del 10 de juny de 1927 per l'alcalde Sr. José Terradellas (adjunt al full 000027 de l'expedient de nomenament). Tanmateix, el c/ Arrabal fa referència a tot el poble de Vilanova, segregat l'any 1984 de la vil·la de Montornès. (informació facilitada per l'arxiver de l'Arxiu Històric de Montornès)

²³ Durant la dictadura de Primo de Rivera s'aprova El Real Decreto de la Presidencia del Directorio Militar de 23 de agosto de 1924. Amb aquest decret l'ofici es regularitza sota l'epígraf Reglamente de Secretarios, Interventores de Fondo y Empleados Municipales en general. El Reglament regula l'accés al càrrec de secretari d'Ajuntament mitjançant oposició (Ramírez 2008, En Línea)

El 25 de maig, l'alcalde de Montornès convoca sessió extraordinària del ple de l'Ajuntament pel dia 29 a les 17h. José Valls lliure a domicili la butlleta de convocatòria del ple als regidors: *Vicente Altimira Clivillers, Andreu Ciurans Parera, Joan Permanyer Font, Saturnino Viñallonga Cuadradas, José Guardia Pont, Esteban Deulofeu Cirera, Isidro Bosch Corbera, Lorenzo Ballester Campins i Pedro Costa Saborit.*

Durant el ple l'alcalde José Tarradellas Cot proposa votar a Domingo Casas Llibre com secretari:

(...) a satisfacción de esta Corporación y el vecindario en general, había dado pruebas de hallarse impuesto de la Administración Municipal en todos sus ramos y especialmente de este pueblo y teniendo como tiene dicho señor al corriente todos los servicios de su competencia y jurisdicción, el señor Presidente propone a los señores concejales, sea elegido el referido Don Domingo (...)"

Expedient de nomenament de Domingo Casas Llibre.

(Arxiu Històric de Montornès del Vallès)

Deu vots varen donar la majoria absoluta al Sr. Casas. Durant la sessió va exercir les funcions de Secretari *José Santandreu Ramirez*. El dia 1 de juny es publicà el seu nomenament al Diari de Granollers i el 23 de juny de 1927 es fa oficial el nomenament notificant-se al *Govern Civil de la Província i a la Direcció General de l'Administració Local*²⁴.

Amb la feina assegurada, als voltants de 1930, Domingo i servei es traslladen al carrer *San Lluís n.12*.²⁵

²⁴ *Tota la informació de la convocatòria ha estat extreta de l'Expedient de nomenament del Sr. Casas.*

²⁵ *Padró de 1930 (Arxiu Històric de Montornès)*

NOTICIES

SANTORAL

Demà: Sants Eulogi i Eufimi

Funerària Antiga Casa Drapairet
Ha rebaixat tots els preus

S'ha fet càrrec de la Secretarfa Municipal de Montornès Don Domingo Casas Llibre que fins ara havia desempenyat igual càrrec en l'Ajuntament de La Roca.

Aquest matí ha sortit cap a Vich, el Tinent Coronel del Batalló destinat a n'aquesta plaça, acompanyat del seu ajudant, a fi de visitar la companyia que hi ha destacada a dita ciutat.

MANUEL BIGAS
ADVOCAT

Plaça Guimerà Granollers

Durant la prop-passada setmana la Sucursal en aquesta ciutat de la Caixa de Pensions per a la Vellesa

amb tot deteniment del actual moment tributan relacionat amb el pervindre dels gremis.

SABATERIA RIERA
Extensa exposició de calçat per a la vinent temporada de primavera
SEMPRE BARATO

Son moltes les persones que ens han pregat demanem al Comandant militar de la plaça que es resprenquin els concerts matinals que els dies de festa donava la xaranga del

NOTICIES

SANTORAL

Demà: Sant Erasme

Estació Meteorològica
del Col·legi de 2.ª Ensenyança

Dia de 1 Juny

des. Precisament és punt del pas de molts viandants. Amb un gasto que no fora molt costós, s'hi podrien col·locar passeres amples, ben col·locades i fins amb un passa-ma, un fil ferro, com en les rieres de molts pobles dels voltants tenen. I les passeres haurien de ser en

Per concurs han estat nomenats Secretaris en propietat dels Ajuntaments de Santa Coloma de Gramanet i Montornès respectivament, nostres volguts amics don Antonio Salazar i don Doménech Casas, als qui adresem la nostra felicitació més sincera.

Publicació dels nomenaments com a Secretari de Montornès del Vallès al Diari de Granollers. Informació i imatge de 1926 cedida per a Joan Boter i Àngel Piñero. La imatge de 1927 extreta de <https://xacpremsa.cultura.gencat.cat>

L'any 1932, com qualsevol soci de la Societat Coral la Lira, va haver de fer una aportació econòmica per col·laborar amb la construcció de la nova seu. La quantitat mínima obligatòria era de 25 pessetes. El Domingo Casas va aportar-ne un total de 75pts.

Butlleta d'aportació de 25 pessetes per finançar la construcció del nou edifici de la Societat Coral La Lira. Informació i imatge cedida per Gemma Casas.

Arribat l'agost de 1933, el Sr. Casas acceptarà un nou repte i assumirà el càrrec de secretari del nou Ajuntament de Vallromanes.

El 28 de juliol de 1933, el Sr. Conseller de Governació autoritzà per decret la creació de Vallromanes com a Municipi²⁶. Per fer realitat aquest fet, el dia 10 d'agost de 1933 en una sala de les Escoles de Vallromanes habilitada com a Casa Consistorial, es reuneixen les persones, que l'alcaldia de Montornès havia conferit la possessió dels càrrecs per compondre la *Comissió Gestora* que portaria a terme la segregació de Vallromanes del municipi Montornès del Vallès²⁷.

Aquell mateix dia i aquelles mateixes persones, varen designar al Domingo Casas Llibre Secretari Interí de Vallromanes. Des d'aleshores, la Comissió i el secretari serien elements clau per portar a terme els tràmits de segregació. El dia 30 d'agost, Genís Guàrdia Roca presidia la reunió on es comunicava haver arribat a un *pla d'acord* amb el Municipi de Montornès *per tot el que fa referència a la separació* i es reclamava consensuar on ubicar la Casa Consistorial definitiva per comunicar-ho a la ciutadania.

A Montornès, el dia 12 d'octubre en sessió plenària, el regidor Josep Manils Palau²⁸ donava compte dels avenços de les negociacions per definir la transició de Vallromanes com a Municipi i era aprovada la segregació (González 2007, p:33)

Un dies després, reunits en plenari el dia 22 a Vallromanes, es fixava el sou del Secretari interí en 125 pts mensuals²⁹.

En una nova reunió, el dia de Nadal es decideix acordar la subscripció al Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya per l'inici de l'any 1934. Tanmateix, s'aprova:

²⁶ *Acta de 10 d'agost de 1933 (Arxiu Municipal de Vallromanes)*

²⁷ La Comissió quedava formada per *Genís Guàrdia Roca (President); Joan Roca Campins (Suplent); Miquel Ballester Campins (Dipositari)*

²⁸ *Regidor escollit per l'Ajuntament de Montornès del Vallès per portar a terme les negociacions (Plenari de 12 d'octubre de 1933)*

²⁹ *Acta de 22 d'octubre de 1933*

(...) donar una gratificació de sis-centes pessetes al secretari d'aquest Ajuntament en Domènec Casas Llibre en pagament dels treballs extraordinaris de Secretaria durant el mesos d'octubre, novembre i desembre d'enguany, i per els altres realitzats anteriorment per a la segregació d'aquest poble del Municipi de Montornès del Vallès. (...)

*Acta de 25 de desembre de 1933
(Arxiu Municipal de Vallromanes)*

El mes de gener de 1934 es celebraren eleccions municipals, i el dia 7 de febrer en ple municipal, Vallromanes es constituïa en govern amb representats electes per primera vegada en la seva història. *Isidre Bosch, com a representant de més avançada edat, exerceix el rol de president de taula i Domingo Casas, en qualitat de secretari, en seria testimoni donant compte de les credencials dels consellers electes i ratificant els següents representants:*

Alcalde: *Antoni Duran Clivillers (3 vots)*

Tinent Alcalde: *Josep Cirera Mogas (1 vot)*

Regidors: *Isidre Bosch Barberà, Lluís Ventura Trilla i Vicenç Rabassa Rigall.*

Durant el ple de l'11 de març del mateix any, el Sr. Casas és nomenat *Delegat de l'Ajuntament de Vallromanes*, fet que comportà assistir a les Juntes de Govern i gestionar la documentació que d'aquesta es desprengué.

El següent ple celebrat el dia 25, Vallromanes es congratula d'haver donat una passa més en la seva sobirania anunciant la segregació del padró amb Montornès i fixant la població en 396 habitants.

Durant la guerra i amb les tropes franquistes instal·lades a Montornès, el 3 de febrer de 1939, el Sr. Casas seria l'encarregat de transcriure l'*Acta de Constitució Provisional de la Comissió Gestora de Montornès del Vallès*³⁰. El nou govern municipal quedava format per l'alcalde *José Maimó Saborit*, el *Tinent alcalde Juan Costa Saborit* i els regidors *Mariano Viñallonga Maimó*, *Pere Ventura Bas*, *Juan Lassús Colomé* i *Jaume Molins Palau* (González 2007, p:101)

Poques setmanes abans de finalitzar la *Guerra Civil*, al març de 1939; a proposta de l'*Ajuntament de Montornès*, es crea l'*Agrupació de Municipis de Montornès del Vallès, Vallromanes i Vilanova* a efectes de sostenir en comú un sol *Metge Titular* i un *Inspector Municipal de Sanitat*. Unes tres setmanes després d'acceptar-se la proposta, passa a ser propietari de l'esmentada plaça *Don Francisco Camps Puntas*³¹.

Finalitzada la Guerra, el Govern Central inicia un procés de *Depuració* del funcionariat. Aquest consistia en realitzar una investigació a través de qüestionaris i declaracions jurades al personal de l'Administració per assegurar-se la fidelitat d'aquests al règim. Els que no passaven el tall eren acomiadats. Segons el diari *Público*, la dictadura considerava la persecució al treballador públic com *una obra de saneamiento por el bien de España*. (Albín 2017, En línea)

Com no podia ser menys, en Domingo també va haver de passar pel filtre i demostrar que ell no havia col·laborat amb els marxistes i que havia fet el possible per recolzar al règim. El procés d'investigació el varen marcar dues línies:

³⁰ *Els membres d'aquesta gestora serien ratificats l'any següent (González 2007, p:122)*

³¹ *Actes de 19 de març i 15 d'abril de 1939 (Arxiu Municipal de Vallromanes)*

El 4 d'abril del 1936, la 4.a Regió Militar inicia la Auditoria de Guerra al Sr. Casas assignant-li el número d'expedient 4398 i adreçant una carta al Sr. Alcade de Montornès del Vallès, una altra al Jefe de Investigación e Información de la Falange Española y de las J.O.N.S de Montornès i una última al Sr. Comandant Militar del mateix Municipi. El contingut de les cartes es limitava a demanar informes relatius als antecedents polític-socials, càrrecs desenvolupats durant el domini roig i en general, tot allò que significués l'actuació en el moviment revolucionari del funcionariat civil. A més, el dia 18 de març, va haver de respondre a vint-i-una preguntes davant del *Juez Militar Especial de Funcionarios Civiles*.

Les preguntes de l'interrogatori intentaven estrènyer el cercle vers la presumpta vinculació amb el bàndol roig. Es preguntava sobre la afiliació sindical o de partit; com s'hi va participar? si es va fer de manera voluntària?; quins càrrecs ocupats i quines remuneracions havien rebut? si en algun moment varen passar de la zona alliberada a la zona roja? si coneixia a algú que ho hagués fet? si algun company de departament era un *distinguido izquierdista*? etc. Per últim va haver de citar el nom de dues persones que donessin crèdit del seu testimoni. Les respostes del Sr. Casas poden resumir-se amb un *nada* i un *no señor*.

Pel que fa al resultat dels informes sol·licitats:

José Maymó, alcalde de Montornès, es va pronunciar a favor d'en Domingo amb frases com:

(...) no apoyando en nada a los revoltosos y de una manera reservada animar a las personas más significativas de Derechas dándoles consejo de la forma que podríamos salvarnos de las fechorías de los rojos separatistas(...)

J. Campaña, cap d'investigació de la Falange a Montornés escriu:

(...) siempre ha sido de derechas (...) cargos desempeñados durante el periodo rojo ninguno (...) desempeñando su cargo con una gran escrupulosidad.

Per altra banda, Vicente Barbero, comandant de la Guàrdia Civil de Granollers, redacta:

(...) según informes adquiridos por personas de suma solvencia y Jefe de la Falange del mismo, antes y después del Movimiento no permaneció a partido político alguno (...) le considera adicto al Movimiento Salvador.

Informe sobre Domingo Casas Llibre, de 66 años, Secretario del Ayuntamiento de Montornés del Vallés.

Expediente número 4398 (Arxiu Militar de Barcelona)

L'informe final del 4.a Regió Militar agrupava la resolució d'uns quants expedients:

(...) los informes obtenidos hasta la fecha le reputan de buenos antecedentes y adictos a nuestra causa. (...) no aparecen contra los interesados responsabilidades de carácter penal, sin hacer pronunciamiento alguno en cuanto a los de carácter administrativo (...)

Informe Grupo 2º, Carpeta n.6 (Barcelona 52368)

(Arxiu Militar de Barcelona)

AUDITORIA DE GUERRA

JUZGADO MILITAR ESPECIAL DE DEPURACIÓN
DE FUNCIONARIOS CIVILES

¡Saludo a Franco!
¡¡Arriba España!!

Ruego a V que con la mayor urgencia se digne remitir a este Juzgado Militar, informes relativos a los antecedentes políticos-sociales cargos desempeñados durante el dominio rojo y en general todo cuanto se refiera a determinar la significación y actuación en el movimiento revolucionario, del funcionario civil, cuyo nombre y demás circunstancias se reseñan al dorso.

Dios salve a España y guarde a V muchos años.

Barcelona 4 de Abril de 1939.

III Año Triunfal.
El Capitán Juez Instructor,

J. Escamez

*Sr. Alcalde del Ayuntamiento
Montornès del Vallès*

REDMI NOTE 9
AI QUAD CAMERA

Carta del 4 d'abril de 1939 de la 4a Regió Militar adreçada a l'alcalde de Montornès del Vallès sol·licitant informes d'antecedents político-socials de Domingo Casas Llibre. Arxiu Militar de Barcelona.

Finalitzada la primera línia d'investigació, entra en acció la segona. I com no podia ser d'altra manera, aquesta va ser de caire Administratiu.

El 30 d'octubre de 1939 el Sr. Casas presenta una declaració jurada al seu Ajuntament i el dia 30 de desembre és citat pel *regidor instructor*³² *Juan Costa Saborit*, a les 10 del matí per decidir la seva continuïtat.

La declaració jurada radicava bàsicament en omplir un formulari on va manifestar *la seva adhesió al Movimiento Nacional, no haver servit al bàndol republicà abans del 18 de juliol de 1936, no haver rebut sous, havers i qualsevol altre classe de emoluments des de la iniciació del Moviment, va indicar i datar qualsevol tipus d'afiliació a partits polítics i entitats sindicals, va declarar que no formava ni havia format part de la Maçoneria i per últim va citar testimonis que corroboreassin la seva història.*

Referent aquest últim punt, entra en acció el frare que va ser increpat a Premià durant la Setmana Tràgica. *Fray Simón de Batet, caputxí d'Arenys de Mar*, va presentar una carta on explica que en Domingo li havia donat auxili mentre:

(...) unas turbas criminales me maltrataron de palabra y obra (...) y gracias a la benevolencia humanitaria de Don Domingo Casas (...) exhortó a las turbas para que me dejaran libre, aconsejándoles no me hicieran ningún daño, acompañándome a Vilasar de Mar; alojándome en la casa Rectoral (...) Gracias doy a Don Domingo Casas por tan humanitario acto (...) Finalmente s'ofereix a declarar-ho davant de qualsevol ordre públic si en fos necessari.

*Carta inclosa a l'Expedient de Depuració de l'Administració Local
(Arxiu Històric de Montornès)*

Mentre el Sr. Casas esperava la resolució final de l'expedient de depuració, al desembre de 1939, a l'edat de 67 anys, Domingo Casas Llibre presenta una instància a l'Ajuntament de Vallromanes demanant que sigui acceptada la seva dimissió com a secretari interí. Aquesta és acceptada per *unanimitat en el plenari celebrat el 16 de desembre a condició que es mantingués al càrrec fins a finalitzar l'any*. El primer dia de l'any 1940, és substituït per *Juan García Gardeña*.

³² *Regidor de l'Ajuntament* anomenat per portar a terme les depuracions al Municipi.

A finals d'aquell mateix mes, el 30 de gener de 1940, la resolució de l'expedient de depuració va ser favorable a en Domingo. El senyor Costa explicava que no hi havia cap prova de que el Sr. Casas hagués col·laborat amb el Govern marxista i que per tant no era sospitós de ser un enemic del *glorioso Movimiento Nacional*.

Tanmateix, segons la fitxa personal elaborada pels militars durant l'expedient de depuració, pot constatar-se que prèviament als fets indicats durant el darrer any, el Sr. Casas havia ubicat el seu domicili a la *Plaça Constitució*³³ n.8. El padró de 1940, a més de confirmar el trasllat, aporta una nova dada: la incorporació d'*Elvira Prat Ventura*³⁴ i *Emilio Prat Ventura* com a nous membres de la unitat familiar.

Passats dos anys de la seva dimissió com a secretari de Vallromanes, el Sr. Casas es veuria obligat a tornar a exercir les tasques i funcions corresponents al seu càrrec a dues bandes. El 8 d'octubre de 1941, el Govern Civil de la Província de Barcelona adreça una carta als municipis de Montornès del Vallès i Vallromanes on es notifica que, per ordre de l'Excel·lentíssim Ministre de Governació, han de constituir-se en *Agrupació Intermunicipal a l'efecte de tenir un secretari comú*:

*(...) este Ministerio, en uso de las atribuciones que le confiere el artículo 5º ha acordado fijar los siguientes- Artículo 1º. de conformidad con lo dispuesto en la ley de 15 de diciembre de 1939, sobre Agrupaciones Intermunicipales, al solo efecto de tener un Secretario común, se constituye la de los Ayuntamientos de Montornés y Vallromanes*³⁵____.- Artículo 2º. La Agrupación se constituye al sólo efecto de tener un Secretario común para el Servicio de los Municipios que la forman (...).

Expedient Año de 1941; Agrupación forzosa de este Municipio con el de Montornès del Vallès, a los efectos de tener un secretario común (Arxiu Municipal de Vallromanes)

³³ Actual c/ *Joaquim Mir* (informació facilitada per l'arxiver de l'Arxiu Històric de Montornès)

³⁴ El padró classifica a l'*Elvira* com sirventa i el seu fill com a hoste.

³⁵ Una carta emesa per l'*Alcalde de Vallromanes* el 20 de març de 1976 demanant la *DISOLUCIÓN* de la agrupación forzosa, fa referència a l'article primer de la llei 15 de desembre de 1939 i aclara que les agrupacions forçoses afectaven a poblacions menors de 500 habitants i a aquelles a les que el sou del secretari excedia del 20% dels ingressos del Municipi. (*Arxiu Municipal de Vallromanes*)

D'entre altres coses, a la carta s'explica que la decisió es va prendre el 27 de març del present any i també es fa referència al sou mínim que havia de rebre el secretari: 4000 pts. Alhora, dictamina que aquesta quantitat s'assignarà anualment als pressupostos ordinaris entre els Ajuntaments agrupats.

Durant la celebració del següent plenari, l'alcalde de Vallromanes Miguel Bernaus Figuera, comunica la notícia a la resta de regidors:

(...) Acto seguido el Sr. alcalde-Presidente, da cuenta de la comunicación del Ilre Sr. Director de la Administración Local en la cual se ha acordado la Agrupación de los Municipios de Vallromanas y Montornñes del Vallés a los efectos de tener un secretario común; (...)

*Ple de 16 d'octubre de 1941
(Arxiu Municipal de Vallromanes)*

Tanmateix, sembla ser que entre ambdós Ajuntaments ja havien tractat el tema, doncs l'acta citada és redactada i signa pel propi Sr. Casas.

Engrescat com estava amb la tornada a la secretaria de Vallromanes, en Domingo dona un cop de timó a la seva vida. L'1 de novembre de 1941, contrau matrimoni amb l'Elvira Prat Ventura, més coneguda per *Enriqueta*³⁶.

No va trigar gaire a sentir-se còmode amb la nova situació, i decidit a ser una família *com cal*, el 24 de desembre registra una petició d'adopció al jutjat de primera Instància de Granollers:

AL JUZGADO

DOMINGO CASAS LLIBRE Secretario de Ayuntamiento, mayor de edad (...) que estoy casado de segundas nupcias con Elvira Prat Ventura, la cual tiene un niño llamado Emilio Prat Ventura de 12 años de edad, y encontrándose sin hijos del primer matrimonio con Antonia Francisca María, he decidido adoptar el hijo de mi segunda esposa (...)

*Expediente de Jurisdicción Voluntaria sobre Adopción. Año 1941, Número 350
(Arxiu del Jutjat de Primera Instància de Granollers)*

³⁶ Estava tant popularitzat el sobrenom d'Enriqueta que fins i tot a la partida de matrimoni escriuen "Enriqueta o Elvira Prat Ventura".

Domingo Casas i Elvira Prat. Data desconeguda *Imatge cedida per Gemma Casas.*

La sol·licitud la finalitza demanant que *se li concedeixi el seu cognom al nen*. A més, declara que *ni mare ni fill tenen béns i que viuen del salari de la mare, que el nen rep ensenyament al Col·legi dels Salesians Sant Joan Bosco a Barcelona i que l'adoptant paga les despeses*. Alhora, sol·licita al jutge que compareguin l'Elvira i el seu fill davant del Fiscal perquè ho corroborin.

Per completar el tràmit adjunta el *Certificat de naixement de l'adoptant*; el *Certificat de defunció de la seva primera esposa*; el *Certificat de segones núpcies* i *Certificat de naixement de l'adoptat*.

El mateix dia, el Sr. Casas ratifica el contingut de la petició davant del jutge Giménez-Estárez i el segon dia de l'any 1942, l'infant és cridat a declarar:

(...) está conforme con tal adopción y que no la contradice pues le presta protección como si fuera verdadero padre costeándole su asistencia de manutención e instrucción necesarias, todo ello por el cariño que le procesa.

*Expediente de Jurisdicción Voluntaria sobre Adopción. Año 1941, Número 350, p.:0.180,257
(Arxiu del Jutjat de Primera Instància de Granollers)*

El dia 8 de gener és el torn de la Sra. Elvira, la qual declara estar d'acord amb l'adopció.

Acte seguit, són convocats el proper dia 29 a les 11 hores davant del Sr. Delegat Fiscal per dictaminar. Durant la vista declaren com a testimonis *Antonio de Argila Camarasa, Cristobal Sala Palleja i Juan Tarradellas Argent*. Tots ho fan a favor de l'adoptant.

Quatre dies després, el 2 de febrer, el Jutge Luis Giménez-Estárez Armijo aprova l'adopció i *Emilio Prat Ventura* passa a dir-se oficialment *Emilio Casas Prat*. El dia 11 són entregats al Sr. Casas els documents legals que acrediten l'adopció.

La família Casas Prat. Data desconeguda. *Arxiu familiar.*

L'any següent de l'adopció, concretament el 23 de març de 1943, el Governador Civil s'adreça a l'Ajuntament de Montornès per demanar que compleixi la llei vigent i apliqui la jubilació forçosa d'en Domingo per haver complert l'edat de 70 anys³⁷. La reacció no es va fer esperar, i el 15 d'abril de 1943, l'alcalde *Juan Costa Saborit signa la jubilació forçosa de Domingo Casas i nomena a Pedro Segarra Miret* com a substitut.

Tot i el pas donat anteriorment, el procés de jubilació no va tenir la celeritat de la llum. El dia 17 d'abril, el mateix Costa i el nou secretari signen el document que donarà inici a la captació dels documents necessaris per l'inici dels tràmits de jubilació: *El Certificat de l'expedient laboral del senyor Casas, el certificat de la partida de naixement, el certificat del full de serveis prestats i el sou rebut i les quantitats percebudes en concepte de quinquennis de tots els municipis on havia estat secretari*.

El 30 d'abril de 1943, Domingo Casas Llibre signa la seva última acta com a secretari.

Per tal de donar una passa més en el procés de jubilació, el dia 17 de maig de 1943, la Junta de l'Agrupació de Municipis es reuneix i acorda:

1. (...) la jubilació de caràcter forçós.
2. Reconèixer al referit Funcionari el còmput dels següents serveis:
A l'Ajuntament de La Roca, des de l'1 d'abril de 1921 al dia 25 de febrer de 1926.
A l'Ajuntament de Montornès del Vallés des de l'1 de març de 1926 al dia del present acord.
A l'Ajuntament de Vallromanes des de l'1 de novembre de 1941 a la data de l'acord.
3. Determinar que li correspon la quantitat de quatre mil vuitanta pessetes.
4. Aprovar provisionalment el prorrateig de tots els Ajuntaments en la següent forma: La Roca 710,10 pts; Montornès del Vallés 3.201,95 pts; Vallromanes 67,25 pts³⁸.

³⁷ Determinat per l'Article 44, n. 2n del reglament de 23 de agosto de 1924 sobre secretaris, interventors de fons i treballadors municipals en general i l'Article n.7è de la llei de 23 de noviembre de 1940.

³⁸ Tot i que les quantitats no sumen 4080 pts (sinó 3979.3), aquestes són citades textualment..

5. *Elevar l'expedient a la Direcció General de Administració Local per mediació del Govern Civil de la Província als efectes dels deguts prorratg, previ acord de ratificació dels Ajuntaments que componen l'Associació a les quals se'ls donarà compte del present acord.*
6. *A partir d'aquesta data, abonar al Sr. Casas una quantitat mensual corresponent a la liquidació practicada, a reserva de l'operació de prorratg que efectuarà la Direcció General, practicant-se després la reglamentària liquidació als efectes legals oportuns.*

Abans que la Secretaria General del Govern Civil de la Província de Barcelona donés el dictamen final, els diferents Ajuntaments varen reunir-se en ple varies vegades per acabar de definir petits detalls de la jubilació³⁹.

Al juny de 1944, el Governador Civil s'adreça mitjançant carta a l'Ajuntament de Montornès per notificar el reconeixement de 23 anys de serveis al Sr. Casas, la quantitat total de la pensió i les quantitats que cada Municipi havia d'aportar per cobrir-la⁴⁰. També assigna com a responsable de fer l'abonament mensual a l'Ajuntament de Montornès:

(...) la pensión concedida abonará íntegra y puntualmente el Ayuntamiento de MONTORNÉS DEL VALLÉS, recaudando de los demás para reintegrarse conforme previene el citado artº 46, las cantidades que corresponde satisfacer.-"
(...)

Govern Civil de la Província de Barcelona 22 de juny de 1944
Expedient de Jubilació (Arxiu Històric de Montornès del Vallès)

Epistemològica i empíricament no hi han dades sobre a què dedicava el temps lliure el Sr. Casas. Un veí de Montornès en el llibre *El Temps Retrobat: Tertúlies 2018* fa referència al Secretari dient que se'l veia passejar amb l'Antoni d'Argila i el senyor alcalde fent camí cap a l'església *on seien a primera fila* (Biblioteca 2019, p:29).

³⁹ *L'Ajuntament de Montornès ho feia els dies 27 de març de 1943, el 24 de maig i el 13 de juny de 1944; el de La Roca el 5 de juliol de 1944 i el de Vallromanes els dies 8 d'agost de 1943 i el 28 de juny de 1944 (Dades extretes dels llibres d'actes de cada Ajuntament).*

⁴⁰ *La Roca 679.51 pts; Montornès 3246.40 pts; Vallromanes 154.51 pts. Total 4080.42 pts*

Tanmateix, la meva àvia Enriqueta explicava amb un somriure que alguna vegada anaven als banys de Barcelona amb l'avi. No obstant, al contrari de tot el text anterior, aquest fet no el puc acreditar i com pot entendre's forma part d'algun dels seus records.

En Domingo Casas Llibre mor als 81 anys al seu domicili de l'avinguda de la Verge del Carme el 19 de novembre de 1953.

Domingo Casas Llibre. Data desconeguda. *Arxiu familiar.*

BIBLIOGRAFIA

4a. Regió Militar (1939) *Auditoria de Guerra de la 4ª Región Militar: Expediente 4398 Grupo 32 Carpeta nº 6.* Juzgado Especial de Funcionarios. Arxiu Militar de Barcelona.

Ajuntament d'Argentona (1872) *Partida de naixement de Domingo Jaume Casas Llibre.* Registre Civil d'Argentona.

Ajuntament de La Roca (1924) *Padró Municipal de 1924.* Arxiu Municipal de La Roca del Vallès.

Ajuntament de La Roca (1926) *Actes Municipals dels plenaris: 22 d'abril de 1921; 31 de gener de 1926; 7 de març de 1926 i 5 de juliol de 1944.* Arxiu Municipal de La Roca del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1926-1943) *Expedient Laboral de Domingo Casas Llibre.* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1926-1944) *Actes Municipals dels Plenaris: 6 de gener, 7 de febrer, 7 de març de 1926; 12 d'octubre de 1933; 27 de març i 30 d'abril de 1943; 24 de maig i 13 de juny de 1944 .* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1927) *Expedient del Nomenament de Secretari de Domingo Casas Llibre.* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1930) *Padrons Municipals de 1930-1940.* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1939) *Expediente Instruido para la Depuración del Secretario de este Ayuntamiento: Domingo Casas Llibre.* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Montornès del Vallès (1943) *Expedient de Jubilació Forçosa de Domingo Casas Llibre.* Arxiu Històric de Montornès del Vallès.

Ajuntament de Premià de Mar (1906-1915) *Actes dels plenaris: 1 de desembre de 1909; 1 de gener de 1910; 1 de gener de 1914; 26 de febrer de 1915; 9 i 16 d'abril de 1915.* Arxiu Municipal de Premià de Mar.

Ajuntament de Premià de Mar (1913-1924) *Padrón de Contribución Industrial 1913-1935.* ACA.H Hacienda. LEGAJO 1871 (HAC.legs.1871) Archivo de la Corona de Aragón. Barcelona

Ajuntament de Vallromanes (1933-1944) *Actes Municipals dels plenaris: de 10 d'agost de 1933 a 25 de desembre de 1933; de 9 de gener de 1934 a 27 de maig de 1934; 19 de març de 1939, 15 d'abril de 1939 i 16 de desembre de 1939; 1 de gener de 1940; 15 i 16 d'octubre de 1941; 8 d'agost de 1943; 28 de juny de 1944.* Arxiu Municipal de Vallromanes [En línia] <https://www.diba.cat/amd/> [Consulta, dia 14 de març de 2021]

Ajuntament de Vallromanes (1941) *Expedient Año de 1941; Agrupación forzosa de este Municipio con el de Montornès del Vallès, a los efectos de tener un secretario común.* Arxiu Municipal de Vallromanes.

Ajuntament de Vallromanes (1943) *Acuerdo adoptado por la Junta de la Asociación en fecha 17 de mayo de 1943.* Arxiu Municipal de Vallromanes.

Ajuntament de Vallromanes (1976) *Moción de la Alcaldía-Presidencia fecha de 20 de marzo de 1976.* Arxiu de Vallromanes.

Albín, D. (2017) *Depuraciones Durante el Franquismo. Las otras víctimas de Franco: así se diseñó la "Depuración" de miles de funcionarios.* Público Display Connectors S.L [En línia] <https://www.publico.es/politica/depuraciones-franquismo-victimas-franco-diseno-depuracion-miles-funcionarios.html> [Consulta, dia 8 de juliol de 2021]

Alcazar, C (1909) *Epístola manuscrita de 20 de juliol de 1909 dirigida a l'Alcalde de Premià de Mar.* Arxiu Municipal de Premià de Mar.

Arquebisbat de Barcelona (1929) *Certificat de Baptisme d'Emilio Prat Ventura.* Arxiu Diocesà de Barcelona.

Biblioteca de Montornès et.alt. (2019) *El temps retrobat: Tertúlies 2018* Ajuntament de Montornès.

Brissa, J. (1910) *La Revolución de Julio en Barcelona: Su represión, sus víctimas, proceso de Ferrer, con el informe del fiscal y el del defensor señor*

Galcerán / Recopilación completa de sucesos y comentarios por José Brissa. Barcelona. Maucci.

Casas, D (1909) *Epístola manuscrita de 24 de juliol de 1909 dirigida al Sr. Bartolomé Puiggrós.* Arxiu Municipal de Premià de Mar.

Casas, D (1909) *Epístola manuscrita de 26 de juliol de 1909 dirigida al Excelentísimo Sr. Gobernador Civil de la Provincia.* Arxiu Municipal de Premià de Mar

Casas, D (1909) *Epístola manuscrita de 26 de juliol de 1909 dirigida al Ilustre Sr. Juez de Instrucción del partido de Mataró.* Arxiu Municipal de Premià de Mar.

Diari de Granollers (1926) *Notícies (p:6)* [10-03-1926]. Diari de Granollers 1926-1930 [En Línia]

<https://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/viewer.vm?id=0000309613&page=6&search=&lang=es&view=premsa> [Consulta, dia 3 d'octubre de 2021]

Diari de Granollers (1927) *Notícies (p:7)* [1-06-1927]. Diari de Granollers 1926-1930 [En Línia]

<https://xacpremsa.cultura.gencat.cat/pandora/viewer.vm?id=0000312991&page=5&search=&lang=es&view=premsa> [Consulta, dia 3 d'octubre de 2021]

Ferrer i Guàrdia, F. (1911) *Causa contra Francisco Ferrer Guardia instruïda i fallada por la jurisdicción de Guerra en Barcelona, año 1909.* Sucesores de J.A. García. Madrid [En línia]

<https://biblioteca.ferrerguardia.org/es/fondos/archivo-digital-ffg/publicaciones-i-documents/causes-contra-ferrer-guardia/446-causa-contra-francisco-ferrer-guardia?path=publicacions-i-documents/causes-contra-ferrer-guardia> [Consulta, dia 8 de agosto de 2020]

Gómez, J. (2012) *L'Abans: Recull Gràfic de Premià de Mar (1880-1980).* Premià de Mar: Efados (Col·lecció L'Abans)

González, A (2007) *Montornès del Vallès (1931-1945) De la il·lusió democràtica al primer franquisme.* Ajuntament de Montornès i Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

Jutjat de Granollers (1941) *Expediente de Jurisdicción Voluntaria sobre Adopción Promovido por Domingo Casas Llibre*. Juzgado de Primera Instancia de Granollers. Civil nº350 24 de diciembre de 1941

L'amistat Obrera (1889-1910) *Lista General para Socios. Pertenece a la Sociedad La Amistad Obrera de Premià de Mar*. Arxiu de l'Associació Cultural Centre l'Amistat de Premià de Mar.

L'amistat Obrera (1894) *Reglamento de la Sociedad "La Amistad Obrera" de Premià de Mar*. Arxiu de l'Associació Cultural Centre l'Amistat de Premià de Mar.

L'amistat Obrera (1904) *Actes 1904-1912 Centre L'Amistat Obrera de Premià de Mar*. Arxiu de l'Associació Cultural Centre l'Amistat de Premià de Mar.

Martínez, M (coord.) (2000) *Diccionari Biogràfic del Moviment Obrer als Països Catalans*. Universitat de Barcelona i Publicacions l'Abadia de Montserrat.

Parròquia de Sant Julià d'Argentona (1872) *Partida de Baptisme de Domingo Casas Llibre*. Biblioteca Municipal d'Argentona [Arxius digitalitzats]

Parròquia de Sant Julià d'Argentona (1905) *Actes de defunció de Rosa Llibre Diví i Salvador Casas Pallarolas*. Biblioteca Municipal d'Argentona [Arxius digitalitzats]

Registre Civil d'Argentona (1874) *Padrons Municipals de 1874 a 1907*. Arxiu Municipal d'Argentona.

Registre Civil de Llinars del Vallès (1903) *Acta de naixement d'Elvira Prat Ventura*. Ajuntament de Llinars del Vallès.

Registre Civil de Mataró (1941) *Acta de defunció de Antònia Francisca Maria*. Tomo 67 p:129VTA, secció tercera. Jutjats de Mataró

Registre Civil de Montornès del Vallès (1941) *Acta de Matrimoni de Domingo Casas Llibre i Elvira Prat Ventura*. Arxiu del Jutjat de Pau de Montornès del Vallès.

Registre Civil de Montornès del Vallès (1953) *Acta de Defunció de Domingo Casas Llibre*. Arxiu del Jutjat de Pau de Montornès del Vallès.

Registre Civil de Premià de Mar (1905-1920) *Padrons Municipals de 1905, 1915 i 1920.* Arxiu Municipal de Premià de Mar.

Societat Coral La Lira (1932) *Subscripció Popular.* Document cedit per Gema Casas Parera.

Velázquez, P. (2012) *Estudio Histórico-Jurídico de la Causa contra Ferrer i Guàrdia, instruïda i fallada por la jurisdicción de guerra (1909).* Departamento de Historia del Derecho y de las Instituciones. Facultat de Derecho. UNED [En línia]

https://anarkobiblioteca3.files.wordpress.com/2016/08/estudio-histc3b3rico-jurc3addico-de-la-causa-contra-francisco-ferrer-guardia_-_pascual_velc3a1zquez_vicente.pdf [Consulta, 14 d'abril de 2021]

VVAA (1909 o post) *La Semana Sangrienta: Sucesos de Barcelona: historia, descripciones, documentos, relatos, vistas, etc.* Barcelona. IberoAmericana.